

การพัฒนาตัวบ่งชี้จิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

DEVELOPMENT OF PUBLIC MIND INDICATORS OF STUDENTS OF THE FACULTY OF EDUCATION SAKON
NAKHON RAJABHAT UNIVERSITY

อำพร ดัชฎยาวัตร

Amporn Auttuyawat

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร สกลนคร 47000

Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Sakon Nakhon 47000, Thailand

*Corresponding Author: E-mail: amporn.d@sru.ac.th

รับบทความ 14 ตุลาคม 2567 แก้ไขบทความ 1 พฤศจิกายน 2567 ตอรับบทความ 7 พฤศจิกายน 2567 เผยแพร่บทความ ตุลาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและพัฒนาตัวบ่งชี้จิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร และ 2) ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้จิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ปีการศึกษา 2566 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการประมาณค่า 20 ตัวอย่างต่อ 1 ตัวแปร ได้จำนวน 600 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .24-.71 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบจิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มี 5 องค์ประกอบ 30 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ 6 ตัวบ่งชี้ ความมีน้ำใจและเอาใจใส่ต่อผู้อื่น 6 ตัวบ่งชี้ การดูแลรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม 6 ตัวบ่งชี้ การเคารพสิทธิของผู้อื่น 6 ตัวบ่งชี้ และการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ 6 ตัวบ่งชี้ โดยทุกตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 2) โมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้จิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ: การพัฒนาตัวบ่งชี้, จิตสาธารณะ, ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ, การมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมสาธารณะประโยชน์, การดูแลรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) examine the components and develop public-mindedness indicators of students in the Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, and 2) investigate the consistency of the structural model of public-mindedness indicators of education students. The sample group consisted of education students at Sakon Nakhon Rajabhat University for the 2023 academic year, and the sample size was determined by using an estimation method of 20 sampling units per 1 variable for 600 participants. The tool comprised a set of rating scale questionnaires, with an index of item objective congruence of 1.00, the discriminative power index between .24 and .71, and the reliability of .92. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, and confirmatory factor analysis.

The results revealed that 1) the public mindedness components of education students at Sakon Nakhon Rajabhat University covered five components and 30 indicators, including six indicators of public responsibility, six indicators of kindness and empathy for others, six indicators of maintaining the common interest, six indicators of respect for the rights of others, and six indicators of participation in public interest activities, all of which were appropriate at the highest level; and 2) the developed structural model of public mindedness indicators for education students were consistent with empirical data.

Keywords: Indicator Development, Public Mind, Public Responsibility, Participation in Public Interest Activities, Maintaining The Common Interest

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเนื่องจากหลายสาเหตุ ดังเช่น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีต่าง ๆ ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ และสภาพเศรษฐกิจที่บีบรัดได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมซึ่งทำให้เกิดการแข่งขัน มีค่านิยมทางวัตถุสูง เกิดการเอาใจเอาเปรียบมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองมากกว่าส่วนร่วม ขาดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทำให้เกิดภาวะขาดความสมดุลด้านจิตใจและวัตถุ ส่งผลให้ความสำคัญต่อส่วนร่วมลดน้อยลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่งต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต การเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพเป็นความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อม ๆ กันอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง (สุภาพร ภาภระจ่าง, ศักดินาภรณ์ นันท์ และสุชาติ บางวิเศษ, 2567) การให้ความสำคัญกับเรื่องจิตใจ จิตสำนึก และจิตสาธารณะจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนาในสภาวะสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยปัญหาการขาดจิตสาธารณะจะพบมากในเด็กและเยาวชนจะเห็นได้จากการศึกษาและวิจัยของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเยาวชนไทยมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนน้อยที่สุด มีต้นทุนชีวิตที่ขาดหายไป ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ทักษะการเป็นผู้ให้ การร่วมกิจกรรมทางศาสนา ความรู้สึกเป็นประโยชน์ต่อชุมชน การทำกิจกรรมนอกหลักสูตรหรือร่วมกิจกรรมของชมรม และผลสำรวจความมีจิตสาธารณะในเยาวชนไทยทั่วประเทศ พบว่า มีจิตสาธารณะน้อย (จิราภรณ์ เกตุแก้ว, 2559)

จิตสาธารณะเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในตัวของคุณคนที่ทำให้ทุกคนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้เป็นสังคมที่มีการให้และแบ่งปันซึ่งกันและกัน ค่านึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ซึ่งต้องขับเคลื่อนทั้งระบบโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กวัยเรียน เพราะจิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างหนึ่งที่จะต้องปลูกฝังอย่างต่อเนื่อง ดังสุภาภิตที่ว่า “ไม้อ่อนดัดง่ายไม้แก่ดัดยาก” (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2555) จิตสาธารณะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมแห่งการแบ่งปัน จึงควรปลูกฝังให้กับเยาวชน ซึ่งเป็นช่องทางในการพัฒนาและยกระดับจิตใจให้เยาวชนคนรุ่นใหม่มีความเข้าใจเอื้อเฟื้อเพื่อนำมาทำกิจกรรมเพื่อสังคมมากขึ้น เพราะการมีจิตสาธารณะเป็นสิ่งที่ทำให้เยาวชนเข้าใจในตัวเองและสังคมเพิ่มมากขึ้น ในปัจจุบันปัญหาสังคมเริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งทางครอบครัว ชุมชน และสังคม ดังนั้นควรหันมาใส่ใจ ปลูกฝังสร้างจิตสาธารณะให้กับเยาวชน หากไม่ใส่ใจในการสร้างจิตสาธารณะและแก้ไขให้ทันที่ สังคมก็จะตกอยู่ภายใต้ความวุ่นวายต่อ ๆ ไปในอนาคต แต่ถ้าปลูกฝังสร้างสร้างจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นในหมู่เยาวชนได้มากเท่าไร สังคมแห่งการแบ่งปันก็จะมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ เป็นการสร้างคุณลักษณะให้มีผลดีต่อสังคมในอนาคต (เอก เอกสกุล, 2555 อ้างถึงใน กรุณา วิฑยาร์ตัน, 2561)

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงและการมีภูมิคุ้มกันของประเทศ พบว่า สังคมไทยกำลังเผชิญวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมและจริยธรรม และมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วผ่านกระแสโลกาภิวัตน์ และโลก

ไซเบอร์ทำให้คนไทยมุ่งแสวงหาความสุขและสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัวผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เกิดเป็นวัฒนธรรมย่อยร่วมสมัยที่หลากหลายรูปแบบ ขณะเดียวกันสังคมไทยก็เผชิญกับความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสะท้อนได้จากคนในสังคมมีความถี่ในการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหามากขึ้น ทั้งปัญหาครอบครัว ขาดความเอื้อเฟื้อ เอื้ออาทร ส่งผลให้ความมีคุณธรรมและจริยธรรมของคนในสังคมลดน้อยลง ส่งผลให้สังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยม ให้ความสำคัญกับศีลธรรม

และวัฒนธรรมที่ดั่งามลดลง ทั้งการดำรงชีวิตประจำวัน การใช้ชีวิตและความสัมพันธ์กับผู้อื่น มุ่งหารายได้เพื่อสนองความต้องการการบริโภค การช่วยเหลือเกื้อกูลกันลดลง ความมีน้ำใจไมตรีน้อยลง แกร่งแย่ง เอาัดเอาเปรียบกัน ขาดความสามัคคี ไม่เคารพสิทธิผู้อื่นและขาดการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความท้าทายมากยิ่งขึ้นในการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมรับกระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพในสังคม ครูจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กในศตวรรษที่ 21 มีความรู้ความสามารถ และทักษะจำเป็นต่อการดำรงชีวิต การพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน มีระบบสนับสนุนการอบรมพัฒนาและการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการพัฒนาไปสู่ครูในศตวรรษที่ 21 ด้วยเช่นเดียวกัน ครูต้องเปิดใจรับการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้ที่มีทักษะและความสามารถรอบด้านที่ตั้งอยู่บนมโนธรรม และความอดทน เพื่อส่งเสริมให้ศิษย์มีความคิดสร้างสรรค์สามารถสร้างองค์ความรู้จากการหาคำตอบได้ด้วยตนเองตลอดทั้งพัฒนาให้ศิษย์มีทักษะชีวิตและการทำงานตามสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมอีกด้วย (สุกิมล บุญพอก, 2566)

ครูถือได้ว่าเป็นกลไกหลักทางการศึกษาที่จะเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์สร้างการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพเพื่อรองรับการเป็นพลเมืองแห่งศตวรรษที่ 21 การพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณภาพของผู้เรียนครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนด้วยการพัฒนาครูให้มีทักษะความรู้ความสามารถในการสอนเด็กผ่านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายสามารถนำความรู้มาปรับใช้กับบริบทของสังคมและประเทศในปัจจุบันได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การพัฒนาครูให้มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู มีความรู้ในงานทางวิชาชีพ เสริมสร้างครูให้มีศักยภาพในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ฝึกให้เกิดทักษะกระบวนการคิดการจัดการแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความรู้จริงในเรื่องที่สอนเพื่อให้สามารถชี้แนะส่งเสริมกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง มีจิตมุ่งให้บริการ ให้ความสำคัญต่อผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งจะนำไปสู่การมีคุณลักษณะของครูที่ดีมีคุณภาพ เปี่ยมสมรรถนะเพื่อนำไปสู่การสร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพ “ดี เก่ง มีสุข” เข้าใจในหลักศีลธรรมจรรยาและวัฒนธรรม มีความสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ รู้คิด รู้วิเคราะห์ มีความประพฤติ ทัศนคติ ค่านิยมและคุณธรรมของความเป็นพลเมืองดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพรองรับการพัฒนาประเทศชาติได้อย่างราบรื่น (หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู, 2566)

จากปัญหาและความสำคัญ ดังที่กล่าวมาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปเพื่อที่จะประกอบวิชาชีพครู ซึ่งจะแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียนต่อไปในอนาคตนั้น ควรได้รับการปลูกฝังคุณลักษณะของครูที่ดีโดยเฉพาะความเป็นผู้มีจิตสาธารณะ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้จิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ผลการวิจัยจะเป็นสารสนเทศสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัย และสถาบันทางการศึกษาศึกษาอื่น ๆ สามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายหรือวางแผนให้ครูและคณาจารย์ภายในสถาบันทางการศึกษาของตนไปแสวงหาวิธีการออกแบบการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมและพัฒนาจิตสาธารณะแก่นักเรียนและนักศึกษาที่มีความเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้จิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาตัวบ่งชี้ หมายถึง กระบวนการในการลดปริมาณและความซ้ำซ้อนของข้อมูล เพื่อให้ได้สารสนเทศเชิงปริมาณ สำหรับบ่งชี้คุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการศึกษา หรือผลการดำเนินงานในระบบใดระบบหนึ่ง นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นตัวแปรคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการจะศึกษาในการนำไปใช้วิเคราะห์ เพื่อศึกษาวิจัยในแง่มุมต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ที่

ต้องการได้ถูกต้องและน่าเชื่อถือมากกว่าการใช้ตัวแปรเดียว หรือตัวแปรย่อยแต่ละตัว ทั้งนี้ ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นจะมีคุณภาพได้จะต้องมีขั้นตอนการสร้าง และขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพที่น่าเชื่อถือโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

จิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกถึงความรู้สึกที่รับผิดชอบและคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก มีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือและมีความใจเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น การช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งของสาธารณะสมบัติของส่วนรวม รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่น การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม ชุมชน เป็นการกระทำที่ไม่หวังผลตอบแทนต่อตนเอง แต่กระทำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงถึงความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม หรือทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม มีความกระตือรือร้นในการหาวิธีการ แนวทางในการแก้ปัญหา โดยร่วมมือทำงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับด้วยความเต็มใจ มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติ ดูแลรักษาความสะอาดไม่ทำลายสร้างความเสียหาย ใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัดและทะนุถนอม มุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาทรัพย์สินของส่วนรวมในวิสัยที่ตนเองสามารถกระทำได้ และปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมอย่างเคร่งครัด

ความมีน้ำใจและเอาใจใส่ต่อผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกถึงความมีน้ำใจเอื้ออาทร โอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทุ่มเทมุ่งมั่นอุทิศเวลาในการช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่เห็นแก่ตนเอง ให้ความร่วมมือทำงานเพื่อส่วนรวมด้วยความสมัครใจและเต็มใจ แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สิน ไม่เห็นแก่ตัว เสียสละกำลังกาย สติปัญญา ประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวมให้คำแนะนำ ช่วยทำสิ่งต่าง ๆ อย่างตั้งใจและช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่นและสังคมด้วยความจริงใจ รวมถึงการบริจาคทรัพย์สินของแก่ผู้ที่เดือดร้อนตามกำลังความสามารถของตนโดยไม่หวังผลตอบแทน

การดูแลรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกถึงการมุ่งปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์เพื่อส่วนรวมด้วยความเต็มใจในการใช้และดูแลรักษาทรัพย์สิน สิ่งของอุปกรณ์ต่าง ๆ ส่วนรวมอย่างระมัดระวังไม่ทำให้เกิดความชำรุดเสียหาย เมื่อใช้แล้วมีการเก็บรักษาให้คงอยู่ในสภาพดีและพร้อมใช้งาน หากพบเห็นสิ่งผิดปกติอันจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสาธารณะสมบัติจะช่วยแก้ไขให้เป็นปกติหรือแจ้งผู้รับผิดชอบทันที

การเคารพสิทธิผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรับรู้และเข้าใจยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล รับรู้ถึงสิทธิของตนและคำนึงถึงสิทธิของผู้อื่นในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม ไม่กระทำการที่ ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน รู้จักแบ่งปันใช้ของส่วนรวมโดยไม่ยึดครองมาเป็นของส่วนตัว เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวมร่วมกัน รวมถึงการเคารพให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น

การมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมกิจกรรมและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมด้วยความเต็มใจ สามารถเป็นผู้ประสานเพื่อดำเนินการช่วยเหลือสังคม โดยการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม และร่วมมือกับองค์กรของรัฐและเอกชนในการกระทำเพื่อช่วยเหลือสังคมตามความรู้ความสามารถของตนเอง เพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการผลักดันให้เกิดกิจกรรมเพื่อสังคม

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของจิตสาธารณะ นักการศึกษาได้ให้ความหมายของจิตสาธารณะ ดังนี้

พระมหาวิ มหาปณฺเฑ (2554 อ้างถึงใน กรุณา วิทยาธรัตน์, 2561) ให้ความหมายของจิตอาสา หมายถึง การมีจิตที่ต้องการช่วยเหลือผู้อื่น นึกถึงส่วนรวมอยู่เสมอโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน อยากเห็นความสุขและความสำเร็จของผู้อื่น และปรารถนาที่จะเห็นส่วนรวมมีความสุขในการกระทำที่แสดงถึงการมีจิตใจที่แน่วแน่มั่นคง คำนึงว่ากิจกรรมส่วนที่ตนทำแล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น

ดวงทิพย์ อันประสิทธิ์ (2555) ให้ความหมายจิตอาสา หมายถึง จิตที่พร้อมจะสละเวลา แรงกาย สติปัญญาเพื่อสาธารณะประโยชน์ เป็นจิตที่มีความสุขเมื่อได้ทำความดี อันเกิดจากพื้นฐานความคิด

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546 อ้างถึงใน กิตติภพ สารไพศา, 2564) ให้ความหมายจิตสาธารณะ หมายถึง การมีจิตสำนึกเพื่อผู้อื่นและส่วนรวม เป็นการแสดงออกถึงการไม่ยึดเอาประโยชน์ของตนเองเป็นที่ตั้ง ไม่ใช่เพียงแค่นตนเองอยู่

รอดเท่านั้น แต่เป็นผู้ที่มีน้ำใจช่วยเหลือนักเรียนคนอื่นเสมอ มีความตระหนักถึงประโยชน์ของส่วนรวม พร้อมกับมีความเต็มใจและยินดีที่จะเสียสละสิทธิของตนเองออกไปถ้าสิ่งนั้นส่งผลให้ภาพรวมออกมาดีขึ้น

Oslan, Blekher & Chesnokeaa (2000) ให้ความหมายจิตสาธารณะ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากจิตสำนึกของแต่ละบุคคล ก่อให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ โดยใช้ประสบการณ์และพยายามผลักดันให้เกิดผลที่เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

สรุปได้ว่า จิตสาธารณะ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกถึงความรู้สึกรับผิดชอบและคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก มีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือและมีน้ำใจเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น การช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งของสาธารณะสมบัติของส่วนรวม รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่น การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม ชุมชน เป็นการกระทำที่ไม่หวังผลตอบแทนต่อตนเอง แต่กระทำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

องค์ประกอบของจิตสาธารณะ นักการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบของจิตอาสาไว้ ดังนี้

ดวงดาว พรพิภม (2558) กล่าวถึงองค์ประกอบจิตสาธารณะ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ การใช้สาธารณสมบัติ 2) การถือเป็นที่ในการดูแลสาธารณสมบัติ และ 3) การเคารพสิทธิในการใช้สาธารณสมบัติ

อนุพันธ์ คำปัน (2558) กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีจิตสำนึกสาธารณะ ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น 2) ความรักความเอื้ออาทรและความสามัคคี 3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม 4) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ 5) การยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น 6) การมีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน 7) การติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือ และ 8) การมีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้

ชลธิชา ชัยวิจิต (2559) กล่าวถึงองค์ประกอบจิตสาธารณะ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ 2) การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม 3) การดูแลสาธารณสมบัติ 4) การเข้าร่วมกิจกรรมส่วนรวม และ 5) การมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม

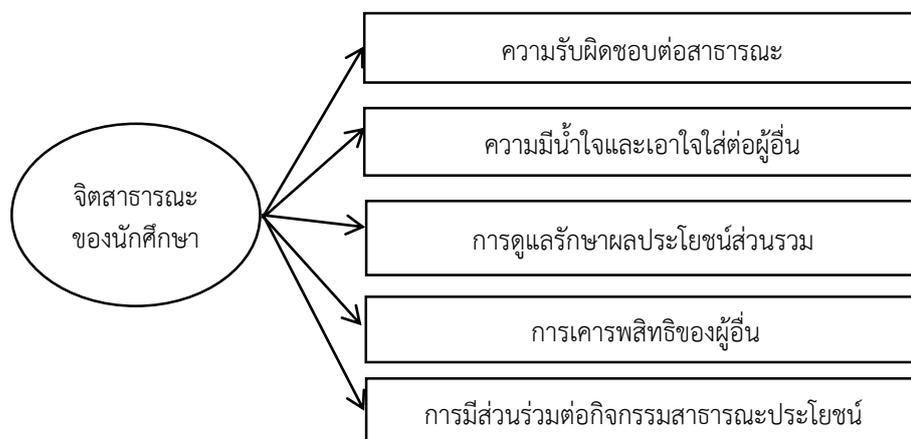
จิราภรณ์ เกตุแก้ว (2559) กล่าวถึงองค์ประกอบของจิตสาธารณะ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรักความเอื้ออาทร 2) ความรับผิดชอบ 3) การร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ 4) รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และ 5) ความกตัญญูกตเวที

ปิยะธิดา วรญาโณปกรณ์ (2563) กล่าวถึงองค์ประกอบจิตสาธารณะ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การช่วยเหลือผู้อื่น 2) การดูแลสมบัติส่วนรวม 3) การเคารพสิทธิต่อส่วนรวม 4) ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และ 5) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของจิตสาธารณะ ประกอบด้วยหลาย ๆ องค์ประกอบ ขึ้นอยู่กับนักวิชาการ หรือนักวิจัยจะยึดหลักแนวคิดหรือทฤษฎีใดเป็นแนวทางในการศึกษา สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้วิธีการสังเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎีจากหลายแหล่งข้อมูล และใช้เกณฑ์ความถี่คิดเป็นร้อยละ 40 ขึ้นไป คัดสรรองค์ประกอบ ทำให้ได้องค์ประกอบจิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ความมีน้ำใจและเอาใจใส่ต่อผู้อื่น การดูแลรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม การเคารพสิทธิของผู้อื่น และการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมสาธารณะประโยชน์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดแนวคิดการวิจัยไว้ ดังนี้ องค์ประกอบของจิตสาธารณะของนักศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจาก เจษฎา หนูรุ่ง (2551) จุฑาพร นาครอด (2554) ปณิตดา ใจจะนะ (2555) ภัคนุช หมายากิน (2556) ดวงดาว พรพิภม (2558) อนุพันธ์ คำปัน (2558) จิราภรณ์ เกตุแก้ว (2559) ชลธิชา ชัยวิจิต (2559) ปิยะธิดา วรญาโณปกรณ์ (2563) ประกอบด้วย 1) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ 2) ความมีน้ำใจและเอาใจใส่ต่อผู้อื่น 3) การดูแลรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม 4) การเคารพสิทธิของผู้อื่น และ 5) การมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ สามารถสรุปได้ดังภาพประกอบ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้จิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบเชิงสำรวจ ได้ดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและพัฒนาตัวบ่งชี้จิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

1.1 การศึกษาองค์ประกอบจิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร โดยการศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยใช้เกณฑ์คัดเลือกองค์ประกอบเพื่อใช้ในการวิจัยที่มีความถี่คิดเป็นร้อยละ 40 ขึ้นไป ของความถี่ทั้งหมด

1.2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อใช้ในการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตสาธารณะ จำนวน 5 คน เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษามีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไปทางการศึกษา หรือดำรงตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป และมีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

1.3 เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีข้อความเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตสาธารณะของนักศึกษา มี 5 องค์ประกอบ 30 ตัวบ่งชี้

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมนำไปใช้ในการวิจัยต่อไปได้

ระยะที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้จิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ปีการศึกษา 2566 จำนวน 2,477 คน (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ปีการศึกษา 2566 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้จะต้องวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ในการวิเคราะห์ทางสังคมศาสตร์การใช้กลุ่มตัวอย่างขนาด 100–200 หน่วยตัวอย่างอาจได้คำตอบไม่เหมาะสม หรือได้ค่าสถิติที่เป็นไปไม่ได้ เช่น ค่าความแปรปรวนติดลบ แต่ถ้าใช้กลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 500 หน่วยตัวอย่างขึ้นไป กลับไม่พบค่าที่ไม่เหมาะสม (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2553) สำหรับการวิจัยครั้งนี้จะใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 600 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

2.2 เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน นำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าที่ผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ซึ่งแบบสอบถามได้ค่า IOC = 1.00 ทุกข้อ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน จะต้องได้ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .24 ขึ้นไป ค่าความเชื่อมั่นจะต้องได้ค่าตั้งแต่ .70 ขึ้นไป แบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .24–.71 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือราชการเพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยได้ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 600 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา จำนวน 584 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.20

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับสิ่งที่ต้องการจะวัด (Index of Item Objective Congruence: IOC) 2) หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation) และ 3) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)

สถิติบรรยาย ได้แก่ 1) การแจกแจงความถี่และร้อยละ ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และ 2) การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สำหรับการวิเคราะห์ระดับการรับรู้เกี่ยวกับจิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สถิติอ้างอิง ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Coefficient) และทดสอบความมีนัยสำคัญด้วยสถิติการทดสอบที (t-test) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตสาธารณะ และ 2) การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เพื่อวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้จิตสาธารณะของนักศึกษา

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้จิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและพัฒนาตัวบ่งชี้ พบว่า องค์ประกอบจิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 30 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ 6 ตัวบ่งชี้ 2) ความมีน้ำใจและเอาใจใส่ต่อผู้อื่น 6 ตัวบ่งชี้ 3) การดูแลรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม 6 ตัวบ่งชี้ 4) การเคารพสิทธิของผู้อื่น 6 ตัวบ่งชี้ และ 5) การมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ 6 ตัวบ่งชี้ โดยทุกตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ พบว่า โมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้จิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าสถิติ (Chi-square = 199.85, df = 210, p-value = 0.68, RMSEA = 0.00, GFI = 0.98, AGFI = 0.95) เมื่อเรียงลำดับองค์ประกอบโดยพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปหาน้อยได้แก่ การเคารพสิทธิของผู้อื่น (b = 0.93) การดูแลรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม (b = 0.77) การมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ (b = 0.77) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (b = 0.76) และความมีน้ำใจและเอาใจใส่ต่อผู้อื่น (b = 0.70) ตามลำดับ สามารถสรุปได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง

องค์ประกอบ	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ b (S.E.) t	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R ²)
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง		
1. ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (PR)	0.76 (0.06) 13.50**	0.81
2. ความมีน้ำใจและเอาใจใส่ต่อผู้อื่น (KE)	0.70 (0.05) 14.66**	0.85
3. การดูแลรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม (SC)	0.77 (0.05) 14.25**	0.83
4. การเคารพสิทธิของผู้อื่น (RR)	0.93 (0.08) 12.33**	0.99
5. การมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมสาธารณะ ประโยชน์ (PP)	0.77 (0.05) 14.71**	0.82

$\chi^2 = 199.85$, $df = 210$, $p\text{-value} = 0.68$, $\chi^2/df = 0.95$, $RMSEA = 0.00$, $GFI = 0.98$, $AGFI = 0.95$

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้จิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้อภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบและพัฒนาตัวบ่งชี้ พบว่า องค์ประกอบจิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 30 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ 6 ตัวบ่งชี้ 2) ความมีน้ำใจและเอาใจใส่ต่อผู้อื่น 6 ตัวบ่งชี้ 3) การดูแลรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม 6 ตัวบ่งชี้ 4) การเคารพสิทธิของผู้อื่น 6 ตัวบ่งชี้ และ 5) การมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ 6 ตัวบ่งชี้ โดยทุกตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า คุณลักษณะทั่วไปของบุคคลที่มีจิตสาธารณะจะต้องประกอบด้วยการเสียสละ อุทิศตน การเคารพกฎหมาย ความเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล การคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม การลงมือกระทำด้วยความรับผิดชอบ การตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น การมีจิตใจเปิดกว้าง การมีความคิดสร้างสรรค์และความร่วมมือร่วมใจ ซึ่งต้องอาศัยความสัมพันธ์ในเรื่องของการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันและการเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติร่วมกันของบุคคลในสังคม โดยผ่านกระบวนการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวเป็นพื้นฐานเดิม และอาจรวมถึงการได้รับการส่งเสริม พัฒนาการฝึกฝนอบรมด้านจิตสาธารณะผ่านการเรียนการสอนโดยครูและอาจารย์ตามช่วงวัยของนักศึกษา จึงทำให้องค์ประกอบจิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ประกอบด้วยองค์ประกอบดังกล่าวมา สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลิกา ผิวเพชร (2561) ได้ศึกษา พบว่า การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยส่งผลทางบวกต่อจิตสาธารณะของนักเรียน โดยมีครอบครัวเป็นกลุ่มแรกที่ทำหน้าที่การถ่ายทอดพฤติกรรมทางสังคมผ่านวิธีการเลี้ยงดูด้วยการให้การอบรมสั่งสอนให้เด็กรู้จักความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวและการปฏิบัติต่อผู้อื่น ลำดับถัดมาคือการได้รับการสอนจากครู ซึ่งพฤติกรรมการสอนของครูมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการเกิดจิตสาธารณะของนักเรียน เช่น ลักษณะหรือบุคลิกภาพ วิธีการจัดกิจกรรมการสอน การใช้สื่อการสอน การอธิบาย การถาม ตลอดจนแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงและจดจำซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับชลธิชา ชัยวิจิต (2559) กล่าวถึงองค์ประกอบจิตสาธารณะว่า ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ 2) การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม 3) การดูแลสาธารณะสมบัติ 4) การเข้าร่วมกิจกรรมส่วนรวม และ 5) การมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม การที่จะทราบได้ว่าบุคคลใดมีจิตสาธารณะหรือไม่อย่างไรสามารถสังเกตได้จากผลการวิจัยของ กิตติภาพ สารโพคา (2564) ได้ศึกษา พบว่า บุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะนั้นจะมีความรับผิดชอบต่อสังคม เคารพกฎหมาย กฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของสังคมโดยรวมและหน่วยงาน องค์กร ที่ตนเองเป็นสมาชิกสังกัดอยู่ โดยพยายามยึดมั่นต่อกฎเกณฑ์และกฎหมายอย่างเคร่งครัดพยายามหลีกเลี่ยงการละเมิดให้น้อยที่สุดด้วยการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ พบว่า โมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้จิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เมื่อเรียงลำดับองค์ประกอบโดยพิจารณาค่าน้ำหนักขององค์ประกอบจากมากไปหาน้อยได้แก่ การเคารพสิทธิของผู้อื่น การดูแลรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม การมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และความมี

น้ำใจและเอาใจใส่ต่อผู้อื่น ตามลำดับ ผลจากการวิจัยครั้งนี้ชี้ชัดว่าองค์ประกอบการเคารพสิทธิของผู้อื่นเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การเคารพสิทธิของผู้อื่นเป็นหลักการพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคม ซึ่งเป็นพฤติกรรมของบุคคลในการรับรู้และเข้าใจยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล รับรู้ถึงสิทธิของตนและคำนึงถึงสิทธิของผู้อื่น ไม่กระทำการที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน รู้จักแบ่งปัน เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวมและไม่นำของส่วนรวมมาเป็นของส่วนตัว รวมถึงการเคารพให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น การปฏิบัติตามวิถีประเพณีที่สอดคล้องกับสังคมโดยรวมที่มีความเห็นว่าเป็นสิ่งที่สังคมควรปฏิบัติตาม สอดคล้องกับ ดวงมณี วรรณสุทธิ์ (2552) กล่าวว่า การเคารพสิทธิของผู้อื่นเป็นการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับรู้ถึงสิทธิของตนและคำนึงถึงสิทธิของผู้อื่น อนุพันธ์ คำปัน (2558) กล่าวว่า การเคารพสิทธิผู้อื่น เป็นการใช้สิทธิและเคารพสิทธิผู้อื่นในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม การรู้จักคิดริเริ่มกิจกรรม การพิจารณาและการวางแผนกิจกรรมเพื่อสังคม รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการผลักดันให้เกิดกิจกรรมเพื่อสังคม ปิยะธิดา วรรณโณปกรณ์ (2563) กล่าวว่า การเคารพสิทธิของผู้อื่น เป็นพฤติกรรมของบุคคลในการรับรู้และเข้าใจในสิทธิของตนเองและผู้อื่น ไม่กระทำการที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน รู้จักแบ่งปันให้ผู้อื่น ใช้ของส่วนรวมโดยไม่ยึดครองมาเป็นของส่วนตัว รวมถึงการเคารพให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้จิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ผลของการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบองค์ประกอบสำคัญที่บ่งชี้ความมีจิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ซึ่งองค์ประกอบที่สามารถอธิบายความมีจิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้สูงสุด ได้แก่ การเคารพสิทธิของผู้อื่น รองลงมา ได้แก่ ความมีน้ำใจและเอาใจใส่ต่อผู้อื่น การดูแลรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม การมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ และความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ตามลำดับ

สรุป

วิจัย เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้จิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร พบว่า จิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 30 ตัวบ่งชี้ เรียงลำดับองค์ประกอบที่สามารถทำนายความมีจิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ การเคารพสิทธิของผู้อื่น การดูแลรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม การมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และความมีน้ำใจและเอาใจใส่ต่อผู้อื่น ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบจิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร พบว่ามี 5 องค์ประกอบ ดังนั้น คณาจารย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ควรจัดการเรียนการสอนโดยการสอดแทรกเนื้อหาตามองค์ประกอบเหล่านี้เพื่อพัฒนาให้นักศึกษาได้เกิดความรู้ และช่วยปลูกฝังเกี่ยวกับจิตสาธารณะที่ดีแก่นักศึกษา

1.2 ผลการวิจัย พบว่า การเคารพสิทธิของผู้อื่น เป็นด้านที่มีความสำคัญสูงสุดเป็นลำดับแรก ดังนั้น คณาจารย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ควรนำด้านดังกล่าวไปสร้างแนวทางพัฒนาตามความเหมาะสม เช่น หลักสูตร โปรแกรม กิจกรรมฝึกอบรม เป็นต้น เพื่อพัฒนาให้กับนักศึกษาโดยให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ เพื่อที่จะสามารถหาแนวทางการส่งเสริมให้นักศึกษามีปัจจัยเหล่านั้นให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษาต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาจิตสาธารณะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ด้วยวิจัยเชิงลึก เช่น การวิจัยฐานราก การพัฒนารูปแบบ การวิจัยอนาคตภาพ เป็นต้น ซึ่งผลที่ได้ อาจทำให้ค้นพบวิธีการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะแก่นักศึกษา หรือทำให้ทราบถึงองค์ประกอบอื่น ๆ เกี่ยวกับจิตสาธารณะในอีกทศวรรษหน้า

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- กรุณา วิหารัตน์. (2561). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสาสำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร.
- กิตติภาพ สารโพคา. (2564). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนนาเดื่อพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 16(1), 53-54.*
- จิราภรณ์ เกตุแก้ว. (2559). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จุฑาทพร นาครอด. (2554). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตพื้นที่ การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เจษฎา หนูรุ่ง. (2551). *ปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชลธิชา ชัยวิจิต. (2559). *การวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- ดวงดาว พรทิรม. (2558). *การศึกษาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ดวงทิพย์ อันประสิทธิ์. (2555). *รูปแบบการขัดเกลาทางสังคมเพื่อเสริมสร้างจิตอาสาในชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบางน้ำหวาน อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดวงมณี วรรณสุทธิ. (2552). *การพัฒนาจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปนัดดา ไจจะนะ. (2555). *ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนหนองจอกพิทยานุสรณ์ สำนักงานเขตหนองจอกกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปิยะธิดา วรญาโณปกรณ์. (2563). *การพัฒนาตัวบ่งชี้และแนวทางการส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภักตฤช หมากผิน. (2556). *การวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2555). *พลังเรียนรู้ในกระบวนการบทคนใหม่*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมบัติ ห้ายเรือคำ. (2553). *สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัยทางการศึกษา*. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุภาพร ภากระจำง, ศักดินาภรณ์ นันท์ และสุชาติ บางวิเศษ. (2567). *แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร, 21(92), 86-97.*
- สุกิมล บุญพอก. (2566). *การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัยในศตวรรษที่ 21. วารสาร บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 20(91), 141-149.*
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564*. เข้าถึงได้จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422. 12 กันยายน 2566.

- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. (2566). *ข้อมูลและสถิติ : นวัตกรรม*. เข้าถึงได้จาก <https://www.snru.ac.th/>. 15 พฤษภาคม 2566.
- หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต, สาขาวิชาซีพครุ. (2566). *หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาซีพครุ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2566)*. สกลนคร: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อนุพันธ์ คำปัน. (2558). การศึกษาคำประกอบของจิตสาธารณะของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 18(1), 299–313.
- อัญชลิกา ผิวเพชร. (2561). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 17(1), 331–342.
- Oslan, A., Blekher, L. & Chesnokaea, V. (2000). *Distant Communication Project*. Retrieved from www.russ.ru/ds/english.html. October 28th, 2024.

วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร